

Juridisk ugress

Av h.r.advokat Albert Wiesener

April 15. 81.

H.r.advokat Arntzen søker 14/4 å legitimere det kollektive skyldprinsipp ved å vise til lagmannsrettsdommen i Haaland-saken. Der står det at medlemskap i NS «må karakteriseres som bistand til fienden». Så sier Arntzen at dette har Høyesterett i plenum sluttet seg til. Men i straffesaker har Høyesterett intet med bevisbedømmelsen å gjøre. En dyktig jurist som Arntzen vet det. Heller ikke den kategorisk rettsanvendelse har de høyst arverdige sluttet seg til. Men de droftet det akademiske spørsmål om et medlemskap objektivt går inn under gjerningsbeskrivelsen i straffelovens § 86. Syv dommere svarte ja. Fire nei.

Gjerningsbeskrivelsen i § 86 er så omfattende at den ikke kan tas bokstavelig. Svarer du en tysk soldat riktig når han spør hva klokken er, går det inn under beskrivelsen. Du blir ikke landsvikar av den grunn. De syv har rett i at innmeldelse i NS omfattes av beskrivelsen. Men de fire har rett i at § 86 må tolkes innskrenkende og med velt.

Høyesterett har 11/9-46 med professor Andenæs som førstvoterende slått fast at medlemskap isolert bedømt ikke er landsvikar. Dommen finnes i Justisdepartementets innberetning til Stortinget 1962, s. 96. Den er ikke gjengitt i Rettsli-

dende. Var man redd for å gjøre dommen kjent?

Jeg tror de fleste har hatt aktverdige grunner for sin innmelding i NS. I siste kvartal 1940 meldte 20 000 nordmenn seg til partiet etter at Forsyven hadde sagt at dette var veien til selvstendighet for Norge. Man kunne den gang ansvarligvis ikke se bort fra tysk seier. Konge og regjering var reist til England for der å arbeide for vår frigjøring. De satset på engelsk seier. Norge hadde behov for helgødering.

Svik er et subjektivt forhold. Vanskelig å bevise. Men fremsetter man først en slik beskyldning, påligger man enten å sannhetsbevise den eller å ta den tilbake. Man kan ikke i en rettsstat når man mislykkes i bevisføringen, behandle de berøvede som om de var i gjensvaret at ikkeval. Ta ære, barmhjertighet og rettigheter fra dem og sjikanere dem på livstid.

Fordi det er vanskelig å bevise svik, ga man i 1950 et tillegg i str.l. § 86 a, hvoretter grovt uaktsom bistand til fienden ble gjort straffbar. Sviket er lettere bevisbar. Den hadde under okkupasjonen større omfang enn sviket. Svikten støtte man på i alle lag av folket.

Arntzen siterer videre fra Solems lagmannsrett at det bare var landtroppene som kapitulerte, at kongen og regjeringen

fortsatte krigen fra London, og at dette var alminnelig kjent. Heller ikke dette er korrekt. På kongens ordre om å innstille fiendtlighetene la samtlige norske stridskrefter våpnene ned 10/8 1940. Avtalen lyder: «Die gesamten norwegischen Streitkräfte legen die Waffen nieder». «Die gesamten» betyr samtlig. Oversetter man ordet med «de samlede», åpner man døren for den mistolking at 10. juni-avtalen bare gjaldt 6. divisjon, som den gang var vår eneste samlede avdeling.

Den tyske forhandler oberst Buschenhagen betegner feiloversettelsen som UINSINN. Det betyr uvett. Det er ille at vår høyeste domstol aldri har behandlet seriøst spørsmålet om karakteren av vår krigsdeltagelse etter 10. juni 1940. Og det er ikke bra at dommen i Rettsli-dende 1948, side 164 er basert på en oversettelsesfeil. Den er aldri blitt korrigert.

At Norge fortsatte krigen fra London, var aldeles ikke alminnelig kjent. Derimot var det kjent at våre yrkesoffiserer med general Ruges samtykke ga æresord til tyskerne om ikke å krige videre. Jeg vet nok at NS-folk ikke var dummere enn folk flest. Men jeg ser det som en overdrivelse at de var så forstandige at de måtte forstå hva offiserene ikke forsto, nemlig at kongen og Nygaardsvold satt i London og kriget videre på egen hånd. Kongen og Nygaardsvold kan neppe selv ha forstått dette da de samtykket i at de i Sverige internerte norske soldater og offiserer ble sendt til tyskokkupert område.

Og når det står å lese i en rekke dommer at tiltalte har forstått det stikk motsatte av hva han selv har forklart om krigens opphør, da er det enten ingen redelig bevisbedømmelse. Eller dommeren har forstått mindre om disse ting enn tiltalte.